

Oponentský posudek na práci Heleny Milerové „Role učitele výtvarné výchovy zaměřená na prezentaci školní výtvarné tvorby“.

Autorka si vybrala téma, jež je v oboru poněkud opomíjené. Je to s podivem, protože současná doba více než kdy jindy žádá prezentaci a vizualizaci téměř všeho – a vyvinula k tomu nové nástroje. Proto zpracování stavu prezentace školní tvorby ve vizuálně, tvořivě a komunikativně zaměřeném předmětu považuji za inovativní a přínosné.

Současné přístupy k „zviditelnění a zpřístupnění“ díla se z logiky „usazení“ výtvarné výchovy na pomezí tvorby žáků a tvorby výtvarných umělců nejlépe obhlížejí z obou pozic. K nim se váže určité institucionální prostředí a určité možnosti, podmínky a pravidla „provozu“. Z těchto pozic také diplomatka rozvíjí svůj výklad a nově formuluje funkční obsahy termínů „kurátor“, „výtvarný pedagog“, „umělec“, „umělecká práce“ a „školní výtvarná práce“. Do hry vstupují jejich významové vztahy, jejich funkční průniky, rozpory, konfrontace i možné synergické potenciality. Těmto tématům se autorka věnuje na závěr prvních dvou kapitol a v plné šíři pak v kapitolách „Prezentace školní výtvarné tvorby“ a „Kdo podporuje?“ Otázky, které si klade a zároveň varianty odpovědí nebo subjektivních reakcí aktérů (mnohdy generující další otázky) vyvstávají z analýzy sice menšího, ale pro potřeby práce dostatečného vzorku nasbíraných primárních dokumentů pilotní sondy (str. 86 – 90) a z empirické znalosti institucionálního prostředí. Práce s pojmy, jejich uchopování v kontextech sociálních praxí a mapování vztahů mezi nimi patří k silným stránkám interpretace.

Autorka se tak dostává k důležitému rozkrývání dvou základních režimů, v nichž probíhá současná komunikace vizuální a digitální kultury, se silnými prvky seberealizace, sebesprosazení: jsou to režimy „viditelného“ a „vypověditelného“, a to ve smyslu konceptuálním – možnosti poznání, pravdy, znalosti, ale také ve smyslu dobré a správné – etické životní praxe. Snad by se do budoucna mohlo podařit autorce vystoupat ještě o rovinu výše a nahlédnout obě roviny z pozice kritického myšlení o sociálních systémech, v nichž operují i jejich instituce a dispozitivní nadnárodních mocenských distribucí kulturních hodnot a kulturního kapitálu. Na několika místech práce již podobnou úroveň interpretace nalézáme (např. od str. 24 podkapitoly Vztah mezi kurátorem a výtvarným pedagogem, Kdo podporuje a Závěr). Podkapitoly Výstava na schodech a následující hlavní kapitola 2 představují dvě možnosti případových studií ze školního prostředí. Ukazují velmi přitažlivě dvě žité reality – jedna je prezentace studentů v „hájeném“ univerzitním prostředí a školní „život“, kdy činnost výtvarného pedagoga musí reflektovat soustavu nutných podmínek (např. ŠVP a návaznost na RVP) a kdy učitel musí v denní praxi prokazovat svoje profesní způsobilosti (kompetence), analyticky představené na str. 76 – 78). V obou případech je „výstava“ součástí tvůrčích a kognitivních procesů. Případové studie představují určitý typ reflektující praxe a mohou sloužit jako metodické vodítko pro zájemce. Plán výzkumu a metodologie a metody jsou přehledně uvedeny na str. 86 – 90, v přílohách jsou v plném znění uloženy všechny primární dokumenty. Jedná se o dobře postavenou pilotní sondu kvalitativně a participačně zaměřenou, doplněnou o volně strukturovaný dotazník, který může také sloužit jako struktura reflexivní bilance. Po formální stránce a v oblasti práce s prameny a s citacemi je práce zcela v pořádku. Přehled literatury a informačních zdrojů je relevantní. **Pro schopnost vidět „věci nově“ a pro solidní přístup k výzkumné práci považuji za přínosnou. Text však postrádá jazykovou korekturu - množství chyb v interpunkci a stylistická nepečlivost ubírá práci na formální kvalitě, která je u diplomových prací vyžadovaným standardem.**

Otázky k obhajobě: **V souvislosti s výpovědí J. Zálešáka (str. 26) - setkala jste se někdy také s vyloženě negativní reakcí na otázku o vzdělávací dimenzi v práci kurátora? Jak se k edukaci stavějí umělci? Na str. 14 říkáte, že „výtvarným uměním jsme plně obklopeni ...“ Mohla byste se vyjádřit konkrétněji k situaci výtvarného umění a jeho možnostem pro lidi, kteří se o něj zjevně vůbec nezajímají? Zajímavá je reflexe obvyklé představy rodičů o roli učitele na str. 16. Jaký je podle Vás vztah mezi pojmy „vzdělávání“ a „výchova“ a jak se tento kontext může vztahovat k obecnému mínění o funkcích školy a možnostech jednotlivých vyučovacích předmětů? Znáte nějakou jinou polohu kurátorské práce, kdy se nepracuje s „vysokým uměním“?(Str. 91 dole). Formulujte přesněji potenciality pokračování práce.**

V Praze dne 17. 5. 2013

Doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.